

www.etab.ir

سرشناسه	:	معاد یخواه، عبدالمجید. ۱۳۲۱-
عنوان و نام پدیدآور	:	امامت حسین (ع) در روزگار معاویه / عبدالمجید معادیخواه
مشخصات نشر	:	تهران: ذره، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری	:	۹۳۹ ص.
شابک	:	۹۰۰۰۰ ریال: 978-964-9918-06-8
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه بصورت زیر نویس.
یادداشت	:	نمایه.
موضوع	:	حسن بن علی (ع)، امام دوم، ۳-۵۰ ق.
موضوع	:	حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۶۱ ق.
موضوع	:	معاویه بن ابی سفیان — خلیفه اموی، ۲۰ قبل از هجرت — ۶۰ ق.
موضوع	:	کشورهای اسلامی — تاریخ — ۴۱-۱۳۲ ق.
موضوع	:	امویان.
موضوع	:	امامت.
موضوع	:	خلافت.
رده‌بندی کنگره	:	۷ الف ۶ م / DS۳۸۱۵
رده‌بندی دیویی	:	۹۰۹/۰۹۷۶۷۱
شماره کتابخانه ملی	:	۱۰۳۵۸۶۶

تاریخ اسلام

امامت حسنینؑ در روزگار معاویه

عبدالمجید معادیخواه

نشر ذره

تاریخ اسلام
امامت حسین ع در روزگار معاویه
عبدالمجید معادیخواه
چاپ اول: ۱۳۸۶

صفحه آرایی، ویرایش، طرح روی جلد و نظارت بر چاپ: واحد تولید ذره
حروفچینی: فریده تهیدست
نمونه خوان: ساشا کریمی
لیتوگرافی: گرافیک گلهر
چاپ و صحافی: مرکز اسناد انقلاب اسلامی

مدیر مسئول: حسن معادیخواه

تعداد: ۱۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

نشر ذره، تهران، میرداماد، نرسیده به اسکان، شماره ۳۴۳، طبقه ۹، تلفن: ۸۸۷۹۶۲۸۲

فهرست

معمای نام! ۱۳ • راجع به نام این دفتر! ۱۵ • مغالطه‌ای زیان‌بار! ۱۷ • پیرامون سرنوشت خلافت ۱۷ • بر سر دوراهی ۱۸ • آشفستگی مضاعف! ۱۹ • بازسازی فضای کوفه در رمضان سال ۲۱۴۰ • طبقه‌بندی تجربه‌ها! ۲۱ • تعامل امامت و امارت ۲۲ • تفاوت دو امام! ۲۴ • شرایط تاریخی آغاز آن عصر، از نگاهی دیگر! ۲۵ • جایگاه حسنین! ۲۶ • اصراری پرسش‌انگیز! ۲۹ • همانندی‌های شگرف! ۳۱.

بیعت مردم و پی آمدهای آن ۳۳ • گفتاری در اوج غم! ۳۵ • عذر تقصیر! ۳۶ • جمع‌بندی ۳۷ • بیعت مردم ۳۹ • نمونه‌ای از پرسش‌ها ۴۰ • معیار نخبه بودن ۴۱ • برابری حقوق شهروندی ۴۲ • انبوهی از ناگفته‌ها! ۴۴ • اجماعی باشکوه‌تر از اجماع مهاجر و انصار در مدینه! ۴۶ • بی‌نیازی از شورا! ۴۶ • تفاوتی میان دو گونه ذائقه! ۴۷ • تفاوت کوفه و مدینه در دو بیعت تاریخی! ۴۸ • اجماع نسبی! ۴۹ • توطئه‌ی سکوت! ۵۰.

کوفه پس از فاجعه ۵۱ • کوفه پس از فاجعه ۵۲ • گاه‌شماری برای چند ماه! ۵۴ • منابع تاریخی در ترازوی مقایسه ۵۷ • درنگی پیرامون محبوبیت امام! ۵۹ • دوگانگی مدائن! ۶۰ • درنگی پیرامون شایعه‌ها ۶۱ • گزارش اعصم کوفی در نیم‌نگاهی ۶۳ • امتیاز اثر و کار بلاذری ۶۶ • مشکل، در بهره‌وری از منابع تاریخ و حدیث ۶۸ • پرسشی از مخاطب ۷۰ • تاریخ طبری ۷۱ • هرج و مرج در موسم حج! ۷۴ • نیم‌نگاهی به دمشق ۷۵ • داستان صلح در تاریخ طبری ۷۶ • به پایان آمد این دفتر! ۷۹ • کاستی این بخش ۸۰.

نکته‌های کلیدی ۸۳ • در جست و جوی شریک جرم! ۸۵ • پیش‌بینی آینده ۸۶ • درنگی پیرامون این روایت ۸۹ • مشکل معاویه ۹۱ • تخریب شخصیت امام! ۹۳ • قیس پسر سعد بن عباد ۹۵ • باورهای

کلامی ۹۸ • درنگی پیرامون حدیث نبوی ۱۰۰ • پس از حرف آخر! ۱۰۲.

دامستان جنگ! ۱۰۳ • سکوتی پرشش انگیز! ۱۰۵ • یکی از سرنخها ۱۰۸ • روایتی از نهج البلاغه ۱۰۹ • نکته‌ای دیگر ۱۱۲ • مشکل مضاعف ۱۱۴ • آشفتگی مضاعف! ۱۱۶ • درنگی پیرامون سخن او با عبیدالله ۱۱۷ • نگاهی به طرح جامع دمشق! ۱۱۸ • جمع‌بندی ۱۲۰ • کوفه، مدائن، دمشق و میدان نبرد! ۱۲۱ • ساز و کارهای معاویه! ۱۲۲ • کاستی‌هایی غم‌انگیز! ۱۲۴ • بیماری امام^ع فرصتی طلایی برای شام! ۱۲۶ • گزارش اعیان‌الشیعه در دو بخش ۱۳۰ • کوفه، مدائن، دمشق و جبهه! ۱۳۲.

پیمان صلح ۱۴۱ • زمینه برای حرف آخر! ۱۴۳ • یادآوری چند نکته ۱۴۶ • سهل‌انگاری‌های پرشش‌انگیز! ۱۴۹ • بیک امام^ع ۱۵۳ • محورهای اساسی در پیشنهاد امام^ع ۱۵۷ • خاستگاه صلح ۱۵۸ • انحرافی زیان‌بار! ۱۶۱ • سرخ‌بیساری از دروغ‌پردازی‌ها! ۱۶۷ • طبقه‌بندی دروغ‌ها! ۱۷۰ • حضور چشم‌گیر دو گروه از نخبگان! ۱۷۲ • جنگی تمام‌عیار و از یاد رفته! ۱۷۴ • ادبیات داستانی در تاریخ اسلام ۱۷۵ • نیم‌نگاهی به عقدالفرید! ۱۸۰ • گام‌جای قصاص شام! ۱۸۲ • محوری مهم در داستان‌پردازی! ۱۸۳ • دو لشکر فرهنگ‌ستیز! ۱۹۳ • در مدائن ۱۹۵ • افکار عمومی! ۱۹۶ • واکنش کوفه! ۱۹۷ • معاویه با دو چهره! ۱۹۹ • ارزیابی متغیرها! ۲۰۰ • تلخی شهد پیروزی در کام معاویه! ۲۰۲ • پرشی پیرامون قاعده‌ای اصولی! ۲۰۵ • جمع‌بندی ۲۰۶ • درنگی پیرامون اثر اعثم ۲۱۲ • جبر تاریخ! ۲۱۴ • در بدرقه‌ی امام^ع ۲۱۵.

هجرت سوم ۲۱۹ • هجرت‌ها و مهاجرت‌ها! ۲۲۱ • فلسفه‌ی صلح در نگاهی دیگر! ۲۲۲ • دعوت در موضع امامت ۲۲۳ • مدینه در تقابل با دمشق! ۲۲۵ • مدینه در نگاهی متفاوت! ۲۲۹ • تفاوت حجاز و عراق در مورد موسیقی! ۲۲۹ • مدینه‌ای که امام^ع را در هجرت سوم آغوش گشود! ۲۳۱ • تخدیر مردم مدینه! ۲۳۷ • چند خاطره تاریخی! ۲۳۷ • مرز خاطره و ادبیات داستانی ۲۴۰ • عبدالله بن جعفر، سیر بلای معاویه! ۲۴۱ • بازخوانی روایت‌هایی از این دست! ۲۴۳ • نکته‌ای کلیدی! ۲۴۶ • نقش امام^ع در فرهنگ‌سازی ۲۴۷ • قصه در گفتمان قرآنی ۲۴۸ • هنر مردمی و هنر اشرافی! ۲۵۰ • زمینه برای نگاهی دیگر ۲۵۳ • جمع‌بندی ۲۵۸ • از دیدگاه عوامل اطلاعاتی معاویه! ۲۵۹ • با نسل آینده! ۲۶۴ • طبقه‌بندی گفتمان‌ها ۲۶۷ • مرجعیت «او» در گره‌گشایی و امداد ۲۷۰ • جمع‌بندی ۲۸۰.

یکه‌تازی معاویه ۲۸۳ • نیم‌نگاهی به گذشته ۲۸۵ • تفسیر گذشته با اندیشه در حال! ۲۹۲ • سرفصل‌های عمده ۲۹۳ • امارت کوفه ۲۹۵ • دو رقیب عمده! ۲۹۶ • بر بصره چه گذشت! ۲۹۷ • روزنه‌ای به ناگفته‌ها! ۳۰۱ • ابهام در امارت بصره! ۳۰۴ • اشاره‌ای طنزگونه به اسلام‌شناسان کمبریج! ۳۰۶ • بازگشت به سرگذشت و سرنوشت مصر! ۳۰۸.

فضای آن روزگار با نیم نگاهی به مصر و عراق ۳۱۳ • دوسازیگر در ترازوی مقایسه ۳۱۵ • خط سوم! ۳۱۷ • دو سرزمین سرنوشت‌ساز! ۳۱۸ • یادی طنزگونه از سرگذشت و سرنوشت بصره ۳۱۸ • جمع‌بندی ۳۱۹ • بازخوانی دو متن! ۳۲۱ • چند پرسش ۳۲۱ • نقش شخصیت‌های اثرگذار، در طبقه‌بندی جریان‌های تاریخی هر عصر ۳۲۲ • ویژگی‌های مغیره ۳۲۳ • دو نکته کلیدی ۳۲۴ • سیر بلای معاویه! ۳۲۵ • درنگی پیرامون روایت ابن عساکر ۳۲۶ • گام‌جای قصاص‌شام! ۳۲۷ • مصر در نگاهی دیگر! ۳۲۸ • شاخصی برای ارزیابی ۳۲۹ • تخت فراغنه پس از پسر عاص! ۳۳۰ • پسر خدیج، میانجی دوسازیگر! ۳۳۱ • بازگشت به بحث پیشین ۳۳۴ • نیاز به قربانی دیگر! ۳۳۸ • شستن خون با خون! ۳۳۹ • معامی در تاریخ اسلام! ۳۴۱ • سیاست معاویه در اندوختن سیم و زر! ۳۴۲ • اهتمام معاویه به پر کردن خزانه! ۳۴۴ • مخالفان بالقوه! ۳۴۵ • واکنش به سیاست زراندوزی! ۳۴۶ • بدبینی فزاینده! ۳۴۷ • رمز حساسیت عبدالله بن عمر ۳۴۸ • گفت و گوی فاتح قادیسیه با معاویه ۳۴۹ • دهش و بردباری! ۳۴۹ • تفاوت دو سیاست ۳۵۰ • دو محور در ادبیات داستانی دمشق ۳۵۲ • پیدایش موج انتقاد! ۳۵۳ • خراسان منبع ثروت ۳۵۵ • بهتر از فردا! ۳۵۶ • روزنی به ناگفته‌ها! ۳۵۹ • چشم‌انداز خزانه! ۳۶۱ • چند فرضیه ۳۷۱ • راز روگردانی معاویه از سیره و سنت! ۳۷۲ • رمز شالوده‌ریزی فرهنگ سلطنت! ۳۷۳ • به عنوان یک فرضیه! ۳۷۶ • راز حضور این و آن در موسم حج! ۳۷۶ • جایگاه عمرو بن عاص ۳۷۸ • متن‌های ناگشوده! ۳۷۹ • رمز عمارسرای پسر عاص! ۳۸۰ • تقابل دو گفتمان، در دمشق و مصر! ۳۸۱ • جنگ گفتمان‌ها! ۳۸۳ • نمونه‌ای از گفتمان‌سازی‌های دمشق ۳۸۵ • جوشش خون عمار! ۳۸۶ • موضع فاتح قادیسیه! ۳۸۷ • درنگی پیرامون اختلاف روایت‌ها! ۳۹۱ • نقش داستان‌پردازان دمشق! ۳۹۲ • طبقه‌بندی نسبت‌ها ۳۹۴ • تفاوت اساسی خاطره و حدیث! ۳۹۵ • با معاویه در کاخ سبز! ۳۹۸ • بازخوانی متنی ناشناخته! ۴۰۴.

موج سوم توسعه ۴۱۳ • راجع به نام این دفتر! ۴۱۵ • آسیب‌پذیری پایه‌های تمدن اسلامی! ۴۱۸ • رقابتی میان دو سرزمین! ۴۲۰ • روزنی به رازهای ناشناخته! ۴۲۵ • دو نگاه متفاوت در تفسیر روایت یعقوبی! ۴۲۸ • فشار هزینه‌های روم بر عراق و مصر! ۴۳۱ • سرنخ حاتم‌بخشی‌هایی از خزانه دوم! ۴۳۲ • اصل پنهان‌کاری در سیاست معاویه! ۴۳۴ • درنگی پیرامون روایت‌های مربوط به قیس ۴۳۹ • فهرستی از نام سرداران معاویه! ۴۴۶ • بازی تام و جری، ۱۴ قرن پیش! ۴۴۹ • راجع به قتل پسر خالد بن ولید! ۴۵۲ • ابن جرموز! ۴۵۶ • نسلی بی‌هویت! ۴۵۹ • یک تیر و دو نشان! ۴۶۰ • جای خالی فاتح قادیسیه! ۴۶۷ • پی‌افزودی بر آن چه گذشت ۴۶۹ • خراسان و افریقا! ۴۷۲ • مقایسه‌ی عبرت‌آموز کوفه و قیروان! ۴۷۵ • پیوند سلطه‌گری و خرافه‌گستری! ۴۷۶ • تاریخ هند و سند ۴۸۳ • نیم‌نگاهی به تاریخ اسلام ذهبی ۴۸۵ • جمع‌بندی ابن خلدون! ۴۸۶.

«چالش‌های روزگار معاویه» ۴۹۱ • آغازی در پایان! ۴۹۳ • مطالبات این و آن ۴۹۴ • انتظارات مردم ۴۹۴ • خوارج ۴۹۵ • تضاد عراق و شام ۴۹۵ • شیعه‌ی عراق ۴۹۵ • گرایش به زهد و عدالت در افکار عمومی ۴۹۶.

بانوان تاریخ ساز ۴۹۷ • جنگ قدرت ۴۹۸ • ولایت مهدی ۴۹۸ • بی تفاوتی ۴۹۸ • محبوبیت فرزندان فاطمه و سبط اکبر! ۴۹۹ • فراز و فرود حرکت های خوارج! ۴۹۹ • تعامل و تقابل امامت با امارت؟ ۵۰۴ • یادآوری چند نکته ۵۰۵ • راهی به نانوشته ها! ۵۰۸ • گام جای عوامل نفوذی معاویه! ۵۱۰ • سرنوشت خوارج کوفه در سال ۴۱ ۵۱۰ • نمونه ای از خوارج معاصر با عصر اصلاحات! ۵۱۲ • معمای مدارا در سیره ی علوی ۵۱۳ • اصرار خوارج بر جنگ! ۵۱۴ • چی؟ کی؟ کجا؟ کی و چرا؟ ۵۱۶ • دگرگونی در سیاست معاویه! ۵۱۸ • پیوند خونی یا دین باوری؟ ۵۲۰ • دست پنهان معاویه در ترور و فاجعه ی رمضان! ۵۲۱ • دو نکته ی کلیدی! ۵۲۲ • شیب کیست؟ ۵۲۳ • بخشی معترضه، راجع به میان روایت ها! ۵۲۵ • دامنه ی شورش ها! ۵۳۰ • کسب تکلیف از دمشق ۵۳۱ • ابومریم در کنار قطام! ۵۳۲ • پیدایش شعوبیه؟ ۵۳۹ • تکرار فاجعه هایی دور از باور! ۵۴۸ • رمزگشایی از متن های تاریخی ۵۵۰ • داستان مستوردا! ۵۵۵ • همسر حیان، عامل مغیره! ۵۵۸ • سیاست مغیره = بهره کشی از عواطف شیعه! ۵۵۹ • خشم شیعه از خوارج، برگ برنده ی مغیره! ۵۶۰ • سخنرانی صعصعه، هم سو با سیاست مغیره! ۵۶۱ • رمز تفاوت این و آن در نگاه مغیره! ۵۶۴ • ایران، سرزمینی مناسب برای مخالفان! ۵۶۶ • عقلانیت چون یکی از ۲ خط در اردوگاه خوارج! ۵۶۶ • وحدت رویه ی ابن عامر و مغیره، نکته ای کلیدی! ۵۶۷ • غافل گیر شدن معقل با یورش خوارج و گریز یاران! ۵۷۰ • خوارج در دربندانی سهمگین ۵۷۱ • غافل گیر شدن معقل! ۵۷۱ • نشانه های داستان پردازی! ۵۷۳ • نشانی از دوگانگی پرسش انگیز در سیاه معقل! ۵۷۵ • پیش از هر چیز! ۵۷۷ • ۱- دو گمانه زنی راجع به غافل گیر شدن خوارج! ۵۸۰ • ۲- آغاز پنهان کاری در مبارزه! ۵۸۰ • ۳- حجار کیست؟ ۵۸۰ • ۴- سیاست مغیره ۵۸۱ • ۵- راجع به معقل و شیعه ی عراق ۵۸۱ • ۶- چهار فرضیه در توجیه هم سویی صعصعه با معقل ۵۸۱ • ۷- خودسانسوری صعصعه! ۵۸۲ • ۸- در ارتباط با طبقه بندی گرایش ها در شیعه ی عراق ۵۸۲ • ۹- باتلاق سیاست روز! ۵۸۳ • ۱۰- پرهیز از نگاه یک سویه! ۵۸۴ • ۱۱- مواضع سلیم بن محدوح، پرسشی اساس! ۵۸۴ • ۱۲- بازتاب سخنرانی صعصعه در زندان کوفه! ۵۸۵ • ۱۳- روزنی به ناشناخته های زندان سیاسی! ۵۸۵ • ۱۴- درنگی در گفت و گوی دو هم رزم ۵۸۶ • ۱۵- اوج شادکامی مغیره! ۵۸۶ • ۱۶- طبقه بندی شهروندان کوفه ۵۸۶ • ۱۷- بهره کشی ابزاری از بدنامی خوارج! ۵۸۷ • ۱۸- تعامل دوگانه با معقل و صعصعه، افشاگر رازی در سیاست مغیره! ۵۸۷ • ۱۹- خط قرمز در سیاست معاویه! ۵۸۸ • ۲۰- رازهای پنهان در مواضع و سیاست مغیره! ۵۸۹ • ۲۱- مثلث شیعه، خوارج و شعوبیه! ۵۸۹ • ۲۲- راز دو تفسیر و تحلیل تعصب آلود از رخدادهای تاریخ اسلام و ایران! ۵۹۰ • ۲۳- دو گونه برجسب به مخالفان! ۵۹۱ • ۲۴- طبقه بندی گرایش های خوارج ۵۹۱ • ۲۵- طبقه بندی شیعه ی عراق، با معیارهای فرهنگی ۵۹۲ • ۲۶- درنگی در میل رزمی خوارج ستیزان! ۵۹۳ • ۲۷- راز تنهایی معقل! ۵۹۳ • ۲۸- دانش نقد شخصیت های تاریخی و تفاوت آن با علم رجال! ۵۹۴ • ۲۹- تفاوت نیروهای مزدور با مجاهدان! ۵۹۵ • ۳۰- انگیزه های ابورواغ! ۵۹۷ • ۳۱- بیت القصه ی دمشق، پیش از بیت الحکمه های بغداد و خراسان! ۵۹۷ • ۳۲- گام جای خاطره پردازان در شماری از منابع تاریخ اسلام ۵۹۸ • ۳۳- یک بار دیگر پرسشی افشاگر، در مقایسه ی دو گونه روایت ۵۹۹ • نقش خوارج در زبان زد شدن این یا آن روایت ۵۹۹ • نیم نگاهی به تاریخ طبری ۶۰۲ • طبقه بندی روش های سنتی! ۶۰۴ • بازگشت

به پیش از گسست! ۶۰۶ • حرمت شکنی نسبت به حریم خصوصی شهروندان! ۶۰۹ • سرنوشت خوارج! ۶۱۸ • طبقه‌بندی مخالفان ۶۱۹ • داستان ارتداد! ۶۲۰ • تضادهای چندگانه! ۶۲۳ • بازگشتی به چالش‌های عصر علوی! ۶۲۴ • قراء عراق و سلحشوران متعصب آن سرزمین! ۶۲۶ • هر که باد بکارد، توفان می‌درو! ۶۲۷ • مرز خوارج و شیعه ۶۲۹ • مرزبندی خوارج با شعوبیه! ۶۳۰ • مرز شورش‌های کور با جنبش‌های اجتماعی و ضد سلطه ۶۳۱ • سیاه‌ترین فتنه! ۶۳۳ • نگرانی پیامبر ص در واپسین روزهای زندگی! ۶۳۷ • پرسشی از عالمان سنت! ۶۳۷.

جنگ قدرت ۶۴۳ • آل‌های قریش! ۶۴۵ • تفاوتی پرسش‌انگیز! ۶۴۷ • بی‌نصیب ماندن فرزندان عثمان! ۶۴۹ • آوازه‌ی زهد عبدالله، مانعی بر سر راه پسران عثمان! ۶۵۱ • نخستین گام‌ها! ۶۵۳ • مغیره بن شعبه! ۶۵۴ • رقابت کوفه و بصره! ۶۵۷ • ابن‌عامر قربانی بازی‌های مغیره! ۶۶۱ • نیم‌نگاهی به مدینه! ۶۶۴ • درنگی پیرامون ازدواج‌ها و طلاق‌های سیاسی! ۶۶۶ • می‌دانیم و نمی‌دانیم! ۶۶۹ • بیگانگی آل‌ابوسفیان با حجار! ۶۷۰ • طرح پرسش از زوایای دیگر! ۶۷۳ • بازگشت از مدینه! ۶۷۴ • سیاست‌های پرسش‌انگیز ابن‌عامر! ۶۷۶ • تو مگر از شیشه روغن ریختی! ۶۷۸ • بازسازی فضای عراق در سال ۶۷۹-۴۴ • نمونه‌ای از روایت‌های در خور تأمل! ۶۸۲ • قاعده‌ی بازی! ۶۸۴ • هزار نکته‌ی باریک‌تر از موا! ۶۸۵ • چند نکته‌ی کلیدی! ۶۸۶ • گفت و گوی دو برادر! ۶۸۷ • مروان، ماری زخم خورده! ۶۸۹ • پرسشی اساسی! ۶۹۰ • درنگی پیرامون پیش‌بینی‌های امام علی ع! ۶۹۱ • با معاویه در خلوت تنهایی او! ۶۹۳.

سرنوشت زیاد ۶۹۹ • درنگی پیرامون سرگذشت زیاد ۷۰۱ • درنگی پیرامون روایت‌هایی از این دست ۷۰۳ • نگرانی معاویه از زیاد! ۷۰۵ • پیشینه‌ی دوستی زیاد و مغیره ۷۰۶ • سرآغاز داستان ۷۱۰ • درنگی پیرامون نقش عبیدالله ۷۱۲ • محوریت زیاد و بنی‌زیاد در ساخت و تاز بسر! ۷۱۲ • داستان پردازی‌ها! ۷۱۴ • راجع به روابط ابوبکر و زیاد ۷۱۵ • اتهام زیاد! ۷۱۷ • روایت‌های دیگر ۷۲۱ • جمع‌بندی ۷۲۳ • خودفروشی زیاد! ۷۲۳ • دو نکته‌ی کلیدی ۷۲۴ • حارث بن عبدالله ازدی به عنوان محلل! ۷۲۶ • راجع به برکناری ابن‌عامر! ۷۲۸ • از سال‌های ۴۱ تا ۱۴۵ ۷۳۰ • شایعه‌سازی‌های زیاد! ۷۳۱ • تلاشی برای گمانه‌زنی! ۷۳۵ • بر سر دوراهی! ۷۳۶ • شوخی تحقیرآمیز با مغیره! ۷۳۷ • امانت‌دار خلفای گذشته! ۷۳۸ • چانه‌زنی سیاسی! ۷۴۰ • نکته‌ای کلیدی! ۷۴۱ • نشانه‌هایی از رازهای مگو! ۷۴۳ • در سایه روشن خاطره‌ها! ۷۴۷ • به روایت ابن‌جوزی ۷۴۹ • گام جای‌ابن‌عامر! ۷۵۰ • بازگشت به سخن اصلی ۷۵۱ • جوسازی‌های سیاسی! ۷۵۳ • درنگی پیرامون این روایت ۷۵۴ • نشانه‌ای روشن! ۷۵۶ • حارث کیست؟ ۷۵۷ • در سمت و سوی تثبیت زیاد! ۷۶۱ • با نگاهی دیگر! ۷۶۱ • بازگشت به گذشته‌ای تماشایی! ۷۶۶ • تفاوتی با همه‌ی زورمداران! ۷۶۶ • تضادهایی در خور درنگ! ۷۷۲ • فرزدق در پناه سعید بن عاص! ۷۷۴ • در شکاف تضادهای آل‌های قریش! ۷۷۵ • درنگی پیرامون گزارش ابن‌اثیر ۷۷۹ • ادبیات علوی در سخن ابن‌عامر ۷۸۱ • هم‌دستی زیاد با مصلحه! ۷۸۳ • داستانی

آموزنده! ۷۸۶ • طبقه‌بندی شایعه‌سازی‌ها! ۷۸۸ • رنگ و بوی شایعه! ۷۹۱ • امارت بصره، درآمد گونه‌ای بر تاخت و تاز زیاد! ۷۹۲ • اختلاف و اجماعی پرسش‌انگیز! ۷۹۵ • بی‌طرفی تاریخ‌نگار! ۸۰۲ • اشاره‌ای به رمز و رازهای شخصیت زیاد! ۸۰۳ • در ترازوی مقایسه! ۸۰۴ • راجع به راویان ۸۰۵ • سرنخ سودمندی از این کلاف سردرگم! ۸۰۶ • اصالت جامعه! ۸۰۷ • حقوق شهروندی! ۸۰۹ • تأثیر اصلاحات و عصر علوی بر تاریخ! ۸۰۹ • بر سر دوراهی! ۸۱۰ • حرف آخر! ۸۱۲.

پی‌آمدهای سخنرانی ۸۱۵ • پی‌آمدهای سخنرانی ۸۱۷ • یادآوری چند نکته ۸۱۸ • نیم‌نگاهی به هر دو روی سکه! ۸۱۹ • شرط بهره‌وری از متن‌هایی از این دست! ۸۲۱ • گمانه‌ها و گزینه‌هایی در این زمینه ۸۲۵ • خط قرمز دین‌باوران! ۸۲۶ • حکومت نظامی در بصره! ۸۳۰ • درنگی پیرامون فرهنگ بصره! ۸۳۰ • پرسشی راجع به سفره‌خانه‌ی بصره! ۸۳۴ • نشانه‌های گفتمان‌سازی! ۸۳۷ • دوگانگی در گزارش طبری! ۸۳۸ • یاران پیامبر ص در بصره ۸۴۰ • مبانی بدعت‌های معاویه! ۸۴۳ • اختلاف دیدگاه‌ها در نگاهی دیگر ۸۴۵ • پرسشی پیرامون فرهنگ دین‌باوری! ۸۴۶.

راز هیاهو یکه‌تازی در عراق! ۸۴۹ • ویژگی‌های خراسان! ۸۵۱ • فتوحات خراسان در سال‌های چهل و پنج تا پنجاه ۸۵۲ • تفاوتی اساسی میان بصره و کوفه! ۸۵۳ • جمع‌بندی! ۸۵۸ • نیم‌نگاهی به سیاست‌های دمشق! ۸۵۹ • طبقه‌بندی کانون‌های دروغ‌پردازی! ۸۶۰ • بهره‌کشی عوامل معاویه از عواطف شیعه ۸۶۲ • جمله‌ای معترضه از تاریخ معاصر ۸۶۳ • چند نمونه از روایت‌های دروغ! ۸۶۵ • نشانه‌های دروغ! ۸۷۰ • گام‌جای دوست و دشمن! ۸۷۳ • پی‌افزودی بر آن چه گذشت! ۸۷۶ • بازگشت به بحث پیشین! ۸۷۹ • درنگی پیرامون خاطره‌های مربوط به مغیره! ۸۸۱ • طبقه‌بندی روزگار امارت مغیره در کوفه ۸۸۱ • چند پرسش! ۸۸۳ • فتنه‌های آینده در پیش‌بینی پیامبر ص! ۸۸۴ • بازگشت به بحث حدیث‌های نبوی! ۸۸۶ • تفاوت مدینه با این و آن شهر! ۸۸۸ • مغیره در تنگنای فشارهای دمشق! ۸۹۰ • نتیجه‌گیری ۸۹۱ • ویژگی‌های سال چهل و نه! ۸۹۳ • نیم‌نگاهی به اعیان‌الشیعه ۸۹۶ • درنگی در رمزگشایی از متن‌ها! ۸۹۸ • دغدغه‌های معاویه! ۹۰۰ • نشانی از دوگانگی کوفه! ۹۰۰ • دوگانگی مغیره! ۹۰۱ • تبعیض در حقوق شهروندی! ۹۰۲ • سیاست مغیره! ۹۰۳ • پوزش از مخاطب! ۹۰۹.

نمایه ۹۱۱.